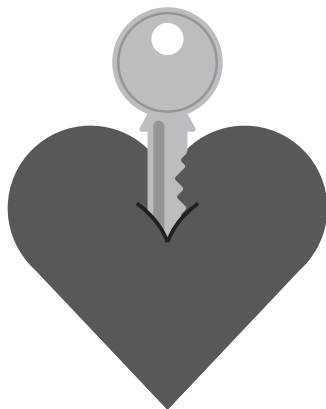

Vedrana
RUDAN

KOSTURI
okruga Medison

Copyright © 2012 Vedrana Rudan
Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

KOSTURI

okrug Medison

Sadržaj

Meril nije iskočila	19
Tečaj za informatiku za ljude u zlatnim godinama	22
Pripreme za dan kada će svirati gospodin u crnom. . . .	25
Doživotni ugovor i lešinarski ugovor	31
Još o pripremama za dan kad će svirati čovjek u crnom .	39
Migrena	43
Kako sam upoznala svoga Lovru	48
Koljeno.	50
Zašto sam nesretna	55
Ruke	58
A što me u životu veselilo	63
Noge	65
A što se stvarno dogodilo	75
Stopalo.	79
A što je bilo dalje	87
Kuk	93
Ali to nije sve	103

Hormonalne tegobe	107
Depresija	119
Migrena	125
Dva tepiha i jedno koljeno	129
Migrena	142
Šta će ljudi reći	147
Depresija	156
Hormonalne tegobe	160
Migrena	169
A što je bilo na kraju	185

Ana moja, ovo čitaš a mene više nema. Da li ti nedostajem? Ne bih ti pisala da moram lupati po mašini. S kompjuterom je sve hiljadu puta lakše. Godinama sam radila u uredu. Lupaš, lupaš, pa izvučeš, pa uvučeš, pa ispraviš malenim kistom, lupaš, lupaš... I tako do penzije. Kćeri, želim ti poslije smrti reći neke stvari koje nisam mogla za života. Tvoj otac misli da je jako bolestan, stalno govori o smrti i gdje ću mu prosuti pepeo i kako se moramo zaštititi od tebe i Tonija jer su današnja djeca krvoločne zvijeri. „Kad umrem“, rekao mi je prošli tjedan, „ostat ćeš bez kuće i kućišta, izbacit će te na cestu.“ Ja u to ne vjerujem, ali on mi stalno spominje neku advokaticu na Korzu koja ljudima daje dobre savjete kako se obraniti od vlastite djece i preživjeti ostatak života daleko od njihovih očnjaka. Dragga Ana, ja te volim i ne vjerujem da bi me izbacila iz kuće kad ti umre otac, ali ne bih bila tako mirna da nemam rezervni položaj. Moja pokojna mama uvijek mi je govorila ono što je njoj govorila njena pokojna mama. „Žena

je slobodna ako ima ključ svoje gajbe, samo ti ključ daje mir blaženi kad ti s mužem život postane nepodnošljiv. A svi su muškarci nepodnošljivi.“ Moja mama se nije nikad razvela i ja ne znam kakvi su bili njeni odnosi s tvojim djedom, on je, poput tvoga oca, bio pomorac pa sam ga rijetko viđala. Ni tvoj otac nije često bio doma, ali to znaš. Kad je tvoja nona umrla, ostavila mi je stančić pokraj pravoslavne crkve, pedesetak kvadrata, taj je stan njoj ostavila njena mama. Tvome ocu o tome nisam nikad govorila jer je to bila volja moje pokojne majke. „Šuti, ako sazna tražit će da ga prodaš i da dobiveni novac uložite u gradnju velike konobe ili bočališta. Kad dođe s broda, stalno će vam se pred kućom motati pijanci bez dinara u džepu, a pomorci se, kad su na kraju, vole praviti važni. Čuvaj stan i čuvaj novac. Ako rodiš, djeci daj uvijek manje nego možeš i ne reci im koliko imaš. Njima nikad nije dosta. Djeca su krpelji. Pod stare dane ostat ćeš sama. Ako budeš i bez novaca, umrijet ćeš kao šugava mačka.“ Tako ja danas imam četrdeset hiljada eura, zakopala sam ih u vrtu, u čeličnoj kutiji. Ne vjerujem bankama. Napisat ću oporuku u kojoj ću točno nacrtati gdje je kutija, ako sve ne potrošim, a oporuku ću ostaviti kod one dobre odvokatice koja radi na Korzu i pomaže starcima da se obrane od svoje djece. Tvoj je otac jako depresivan i hipohondričan i stalno govori o smrti, pogrebima, što će mu trubiti gospodin u crnom koji je kod nas trenutno u modi, trubit će mu „Karoča gre, neka gre“. Volim Olivera, ali mi nije jasno kako normalan čovjek četrdeset godina može pjesmom zazivati galeb koji nikako da sleti. I šta će mu galeb? I još se nečemu čudim. Zašto pjevač, a nije kruha gladan, reklamira onaj jeftini lanac marketa koji toliko voli tvoj otac

umjesto da reklamira Billu. Meni se ona najviše sviđa, tamo imaju krasne salate, ali u Billu ne smijem ući jer je skupa. Neću se miješati, neka tvome ocu na grobu svira tko hoće i što god on poželi, mene tada ionako neće biti među živima. Nervira me to stalno organiziranje naših pogreba zato jer sam ja puna života. Nikad mi nije bilo ljepše. To zašto mi nikad nije bilo ljepše, o tome kasnije, a sve ovo što ti pišem stavit ću u kuvertu i ostaviti kod one ženske na Korzu. Kad ovo pročitaš, možda ćeš plakati a možda i nećeš. Tata govori da ni ti ni Toni za nama nećete suzu pustiti jer imamo lijepu kuću i da vi jedva čekate da otegnemo papke. A to nije istina. Ti imaš svoj veliki stan koji smo ti pomogli kupiti prije nego si se prvi puta udala. Tvoj je otac bio protiv toga. „Šta će djevojci stan a mi živimo u velikoj kući?“ Ja sam rekla: „Žena je slobodna samo ako ima svoj ključ i svoj krov, ako se danas-sutra uda pa raste, da ima kamo pobjeći, da ima svoj kut u kome će lizati rane.“ „Zašto bi se rastala, ti sve crno gledaš, ima mjesta kod nas, možemo dignuti kredit“, nekad krediti nisu bili ono što su danas, „mogli bismo pred kućom pod zemljom sagraditi veliku konobu, a onda na njoj podignuti kćeri garsonijeru, da nam bude na oku, ako krene landrati da je malo zauzdamo, najviše na svijetu mrzim razvedene žene litalice, kuje puštene sa lanca. Bolje da taj novac potrošimo na gradnju boćališta da ti ne bude dosadno kad ja budem na brodu.“ Tvoj je otac čitav život svoje planove umatao u moje potrebe, ali ja nisam bila budala, i jako je bilo ružno nazvati te „kujom puštenom sa lanca“. Inače te jako voli, samo je protiv rastava. „Neću konobu, neću boćalište, neću da mi se oko kuće okupljaju pijanci dok si ti na brodu.“ Složio se. Zato danas imaš krasan, veliki stan.

Sjećaš se kako ti je dobro došao kad si otišla od prvog muža i sklonila se u njemu s budućim drugim mužem? Rastava, a traume nigdje. To je moja nona željela mojoj mami, to je moja mama željela meni, to sam ja željela tebi. To ja želim sebi iako imam sedamdeset. Želim, želim, želim više od svega prije smrti otići iz kuće u kojoj živimo tvoj otac i ja, ući u svoj stan pokraj pravoslavne crkve, tamo je najljepši pogled na more, gledati u more, svakoga dana u svojoj bravi vrtjeti svoj ključ i živjeti svoj život. Znam da mi se želja neće ostvariti jer su svi u porodici moga muža dugovječni a angina pectoris danas nije ono što je nekad bila. Pa ipak, kad god tvoj otac i ja sjedimo na onoj terasi pokrivenoj glicinijom, govori mi isto: „Kad umrem, a neću dugo, imam samo jednu želju...“ Pa stane i pogleda me, ali ja mu ne vidim oči jer mu naočale imaju fotosenzibilna stakla. „Znaš na što mislim.“ Nikad ne zaurlam: „Znam na što misliš, dosadan si kao kiša, sve na ovome svijetu dala bih da sam sad u kafiću 'Cukarikafe' za koji ti i ne znaš da postoji i da me Lovro drži za ruku.“ To ne bi bilo pristojno, ni urlati ni reći mu da se Lovro i ja volimo zato jer smo tvoj otac i ja starci a starci ne razgovaraju o ljubavi. Oni govore o posljednjim željama, advokatima, nitroglicerinu, trubačima i gdje bi voljeli da im se prospe pepeo. Ali, što je danas starost? Sinoć sam bila na koncertu Toma Džonsa u Zagrebu. Stariji je od mene, ne trči binom poput Mika Džegera koji također ima neku godinu ali kakav glas... Kakav glas! Čovjek pjeva bolje nego ikad. Uostalom, naša najveća teoretičarka seksa Žuži Jelinek ima devedeset i šest godina i tvrdi kako sa svojim mužem, sucem u miru, ima spolne odnose bar jednom tjedno. Ako ponekad kleči, a vjerojatno kleči, pitam se pitam tko je diže kad sucu u miru

obavi ono što tvrdi da obavlja? Urednice Glorije? Očito, sedamdesete su danas ono što su nekad bile četrdesete, ako nisi na umoru, ako te ne bole leđa i ako nisi u krevetu sa vlastitim suprugom. Zato, kad tvoj otac krene razgovarati o pogrebu, uvijek šutim i čekam. Tako on gleda u vrt i govori: „Zapamti, hoću 'Karoca gre, neka gre' i trubu. Neću da mi tvoj zbor pjeva iako bi bilo badave i neću da mi ti pjevaš jer bi to bilo neprimjereno. Ne tražim od tebe puno, prospi pepeo u naš vrt, samo hoću da mi pepeo prospeš u naš vrt, tamo gdje sam posadio šipke.“ Ana, ti znaš da u vrtu imamo sedam stabala šipaka. I svi volimo nar. Ne volim razgovore o pogrebima. Oko nas stalno neko umire. Bar dva puta tjedno slušamo trubu, zbor ili klapu. Klape su najskuplje, one za „Da te mogu pismom zvati“ naplaćuju od 1400 do 2000 kuna. Najjeftiniji su zborovi, oni pjevaju badave, ali ih nakon pogreba moraš nahraniti pa ti dođe na isto. Kad tako krene tužno gledati u šipke i spominjati 'Karocu' i trubu, ja mu uvijek kažem isto: „Ive, moju urnu položite u Opatiji, zato smo i kupili pola kvadratnog metra, gospodin iz poduzeća 'Uvela ruža' lijepo nam je rekao: 'Ovdje vas može počivati deset, ako nekoliko vas istresu u istu padelu i pedeset', zašto sada inzistiraš na prosipanju pepela u vrtu? To je zakonom zabranjeno.“ Pravi razlog mu nisam rekla. Svi volimo jesti nar, i ti i naš Toni i tvoj bivši muž i tvoj sadašnji muž... Ne bi bilo lijepo da samo zato jer je tvoj otac sebičan svi mi odustanemo od jedenja nara ili svake kasne jeseni progutamo komadić muža, oca, nonića, bivšeg punca i punca. Ne govorim mu o tome, a zašto i bih? Ako umre prije mene, njegovu ću urnu staviti u nišu u Opatiji, ako ja umrem prije njega, mene nećete grickati i gutati ni ti, ni naš Toni, ni tvoj

bivši muž, ni tvoj drugi muž jer mene u prahu u vrtu biti neće. Ne znam što bih sa životom da nemam Lovre a on ne zna što bi sa svojim životom da nema mene. Htjela bih svima reći, čak i tvome ocu, da sam najzad, u svojoj sedamdesetoj, sretna žena, ali to nitko ne bi dobro primio. Ni vi, moji najmiliji, ni prijateljice. One nešto mlađe razmišljaju samo kako doći na listu i staviti preko socijalnoga plastično koljeno ili kukove, one starije misle da je glavno da si koliko-toliko živ, o zdravlju i ne govore. Da kažem to tvoje ocu, on bi Lovru ubio. Strašno je ljubomorani čovjek. I škrt. Kad kupim cipele, uvijek kažem da si mi ih ti poklonila, pa ipak se izdere: „Zašto ti nije dala za struju, nisi jebena stonoga.“ Nikad me nije pogladio po ruci ni po bolesnim koljenima, poljubio u vrat, rekao, ljubavi moja... A Lovro mi to sve radi. Lovro to meni nikad ne bi radio da mu je Anka zdrava, ali Anka nije zdrava. Nepokretna leži već deset godina, nitko ne zna da li je pri sebi ili nije. Lovro i njena sestra, koja s njima živi, okreću je i danju i noću da ne dobije dekubitus, jedino zadovoljstvo u životu mu je pjevanje u zboru. Tvoj otac misli da u zboru pjevaju samo „pederi“. Naravno da nam je žao Anke. Nismo beščutni. Ja svako toliko kažem Lovri: „Jadna naša Anka“, a onda se tužno poljubimo. Lovro je nježan čovjek i nikad nismo išli dalje od poljupca, da je nešto i pokušao ja više nikad s njim ne bih imala posla jer je meni stupanja u intimne odnose navrh glave. Dosta mi ih je za tri života. Tvoj otac je i dandanas, iako u sedamdeset i šestoj, opsjednut intimnim odnosima. Tako je bilo čitav život. Kad bi se iskrcao sa broda i ušao u kuću, ako tebe ne bi bilo doma, otkopčao bi šlic i rekao mi da mu ga odmah malo olakšam jer je bio na brodu osam mjeseci. Ja bih onda morala kleknuti, koje

god bilo doba dana ili noći, i onda mu ga... On bi stenjao, pa opet stenjao, pa opet stenjao, pa opet stenjao, pa opet stenjao i baš ga je bilo briga što se guma iz vešmašine izvukla iz kade, a ja sam koljena močila u prljavoj sapunici dok je on stenjao i stenjao. A onda bi zaurlao: „Doolaaaziiiiim“, kao da je tko zna gdje bio, kao da se nakon pet godina ratovanja vratio gluhoj ženi. Ja sam morala progutati njegov doolaazaak iako to nisam voljela, ali sam imala na umu da moj Ive tuče more i kako će mi biti lijepo kad opet krene na brod. „Priznaj, bilo je dobro, a?!“ „Bilo je krasno“, uvijek bih rekla. I onda kad se ona guma izvukla, rekla sam da je bilo krasno i prekrasno. „Uživaj, na ovakav komad se teško naleti.“ To je bilo ružno. Ja nikad nisam bila supruga koja je nalijetala na spolne organe drugih muškaraca, nisam ih ni mogla uspoređivati, a da budem iskrena, nikad mi do toga i nije bilo stalo jer sam mislila da su svi muškarci i svi komadi i sva klečanja ista. Zato bih uvijek tvome ocu rekla: „Ive, Ive, ti me vrijeđaš. Ja nikad neću naletjeti ni na veći ni na manji ni na drugi komad. Ti si mi jedini muškarac u životu i tako će ostati.“ Tako nije ostalo iako ja Lovrin komad nikad nisam vidjela, ali ja mislim da je ljubav jedno a klečanje i naporno dudlanje nešto sasvim drugo. U životu mene i tvoga oca sve se promijenilo kad se ono dogodilo. Ovo o čemu pišem, razgovore o ljubavi i debljini i duljini muških spolnih organa tvoj smo otac i ja vodili prije onoga o čemu ću možda pisati, a možda i neću. Ti znaš, ja nisam depresivna i ne bojim se smrti, pogledaj novine, tamo najstariji mrtvac ima četrdeset. Žilava sam i sretna, nadam se da ću potegnuti još barem dvadeset. Moja je majka umrla u devedeset i drugoj. Hvala bogu. Pred kraj života postala je naporna žena opsjednuta

hranom. Vozili smo je na groblje, bio je Dan mrtvih, željela je položiti cvijeće na noničev grob. Tvoj se otac cijelim putem ljutio zašto idemo na groblje baš na Dan mrtvih kad su krizanteme najskuplje, govorio je kako su ljudi ovce, bili su ovce i ostat će ovce. Baš mrtvace briga za cvijeće i tko će im ga i kada položiti na grob. Na tržnici sam kupila buket najjeftinijih krizantema, tamnocrvenih, djelovale su raščupano i bile su napola uvele. „Kad si mrtav si mrtav i jebeš glupe običaje, na groblje možemo i za deset dana, onda ćeš za cijenu jedne krizanteme moći kupiti deset. Zašto se čitav život razbacuješ novcem, da si, poput mene, godinama more tukla...“ Ali tvoja nona bila je Primorka, opsjednuta mišljenjem drugih ljudi, tvoj otac s njom nije mogao izaći na kraj onako kako čitav život izlazi sa mnom. Kad smo se vozili prema groblju, vidjela je kako se na ražnju, uz sam rub ceste, vrti prase. „Stani!“ Otac je naglo zakočio, naravno da smo bili vezani. „Mama“, rekla sam, „ne možeš sada prasca jesti, upravo smo ručali. Doktor ti je rekao da si predebela i da smiješ jesti samo laganu hranu, žurimo na groblje...“ Ona je već otvarala vrata i krenula prema stepenicama koje su vodile do gostionice, zvala se „Kod Mirande“. Prisjela nam je svima ta gostionica. Pogreb tvoje none bio je prava noćna mora. Organizirali smo ga u osam ujutro i bilo je jako malo ljudi jer nismo u novine stavili osmrtnicu. Nona je bila borac četrdeset i četvrte i željela je da joj na grobu sviraju „Konjuh planinom“. „Konjuh“ se svira samo ujutro, dakle van radnog vremena pogrebnika i trubača i pjevača, zato se sve plaća duplo. A borci onoga rata se pokapaju uz „Konjuh“ samo ujutro zato da im ne bi netko bacio kamen na lijes ili nekome iz povorke izbio komunjarsko oko. Otac je bio strašno ljut na

nonu, ali sam ja rekla da je ona za „Konjuh“ ostavila novac i da će se „Konjuh“ pjevati. Klapa je pjevala. Stigli su do Konjuh stenje, ruši se kamenje pa su ponovili, Konjuh stenje, ruši se kamenje, pa opet Konjuh stenje, ruši se kamenje, pa Konjuh stenje... A onda su stali pa krenuli pjevati „Majvej“ od pokojnoga Frenka Sinatre. I završili su s „Majvejom“. Kad su nonu spustili u zemlju i kad sam ja u grob bacila bijelu ružu, tvoj je otac prišao pjevačima koji su stajali sa strane. Prije pogreba mi je rekao: „Ne dam im ni centa unaprijed, što ako budu pijani pa ostanu doma?“ Zato su stajali desetak metara dalje, pokraj čempresa, i čekali isplatu. Ljudi su se razišli jer im je netko rekao da nakon pogreba nećemo svratiti u „Mirandu“. Otac se derao poput luđaka: „Jeben van mater, jeben van krv Isusovu, ako smo naručili 'Konjuha' onda ste morali kantat 'Konjuha'.“ Tvoj otac uvijek psuje na čakavskom. „Ča j bilo tako teško pokle Konjuh stenje, ruši se kamenje dodat, a na vrh planine, zastava se vije, crvena od krvi proletera, ale od krvi proletherske ili tako nekako... Za ki vas kurac judi plaćaju ako ne znate tekst...“ „Gospodine“, rekao je jedan dečko, vjerojatno šef klape, „oprostite, 'Konjuh' se rijetko naručuje, ni 'Majveju' ništa ne fali...“ „San ja ča rekal, san ja rekal da 'Majveju' neč fali, niki ni rekal da 'Majveju' neč fali, da smo oteli 'Majvej' onda bimo ga bili naručili. Da smo oteli 'Majvej' vi bite ga revali va normalnu uru po normalnoj tarife, jeben van mater bezobraznu. Sada se brižna ženska va grobe vrti, jeben van krvavi pupak...“ Bilo je strašno. Tako urlati na groblju dok je nona još topla u grobu ležala. „Neću van platit duplo, jebite se vi i Frenk Sinatra!“ „Ali, gospodine...“ „Nema tu gospodine, još ću vas prijavit, tulite po cimitereh na crno, ne poštujuete zadnje

voji, dajte mi račun, kade mi je račun...“ Dao im je sto kuna. Oči su mi od srama padale. Srećom i ti i Igor ste bili na putu a Toni ništa nije primijetio, rekao je da je 'Majvej' „super“. „Super“, kao da govori o teniscama a ne o pjesmi koju su na grobu pjevali mojoj majčici. Lopine. Nona je sama sebi odabrala haljinu u kojoj smo je zakopali, potkošulju, grudnjak godinama nije nosila jer nismo mogli naći njen broj, debele, crne hulahopke, zarezala ih je da joj mogu pokriti trbuh i da je ne bi žuljale, crne tenisice i crne rukavice da joj se ne vide ruke osute tamnim pjegama. Pišem o noninom pogrebu a preskočila sam smrt. Nona se valjala prema stepenicama one oštarije, dok smo se mi odvezali već je letjela niz njih. Došla je hitna, ali već je bilo kasno. Tvoju je nonu ubio prasac na ražnju. Znam kako sam se tada osjećala, ali to neću napisati jer ne bi bilo ni lijepo ni pristojno. Tako sam ostala bez mame. U velikoj kući. Samo tata i ja.

Meril nije iskočila

Draga Ana. Svi govore kako je hrvatsko društvo „staro društvo“, dvije trećine Hrvata starije je od šezdeset i pet, djevojke žele navući vjenčanicu, slikati se na terasi opatij-skog hotela „Kvarner“, fotograf im među usne prije nego se poljube uvali zalazak sunca, pa se rastanu, djeca im nisu nakraj pameti. Hrvatska je zemlja staraca a njima treba pomoći da svoje „zlatne godine“ provedu „kreativno“. Mi u „zlatnim godinama“ možemo čekati smrt na tisuću načina. Lagano pješačiti sa sebi sličnima, lagano vježbati sa sebi sličnima, pjevati u crkvenim i ostalim zborovima, učiti strane jezike, odlaziti na tečajeve plesa ako smo pokretni ili na tečajeve informatike. Većinu tih akcija organiziraju udruge koje dobivaju novac iz fondova Evropske unije. Da li ti mladi baš svaku kunu potroše na organiziranje našeg praznog hoda, ne znam a nije me ni briga. Neka nešto na nama zarade. Ja sam se odlučila za pjevanje i učenje informatike. Ana, nikad ti nisam rekla zašto. Za pjevanje zato jer imam krasan glas i zato da

tamo nađem prijatelja koji bi mi pomogao da podnesem tvoga oca s kojim živim samo zato jer imamo tebe, unuka, zajedničku kuću i susjede. Za tečaj informatike? Zato jer tvoj otac za to nije pokazivao nikakav interes. Kompjuter, stari, sjećaš se, ti si mi poklonila. Nadala sam se da ću uz njegovu pomoć moći istovremeno biti u prostoru s tvojim ocem i potpuno sama. Eto, zato ti ovo čitaš. Ispočetka nije bilo jednostavno, daleko od toga da sam ja danas nekakva kompjuterašica. Mlatim s dva prsta po tastaturi iako sam nekad pisala s deset prstiju. Toni mi se smije, preciznije, ruga, ali meni je jedino bitno da ti saznaš istinu o mom životu. A moj je život kao život Meril iz filma „Mostovi okruga Medison“. I ja sam našla svoga Klinta, o tome ću nešto kasnije, ni ja nisam ostavila tvoga oca jer žena u sedamdesetoj, ako ostavi muža u sedamdeset i šestoj, onda o njoj piše u novinama i svi žale njenog muža, a za ženu kažu da je stara kurvetina i još joj provjeravaju poslovnu sposobnost. A kad muž u sedamdeset i šestoj ostavi ženu u sedamdesetoj i oženi ženu u dvadeset i osmoj, onda se njemu ništa ne provjerava jer su bogati muškarci provjereni poslovno sposobni. U novinama uvijek piše da su se zaljubili, njemu se kod nje najviše sviđa njena pamet a ona se u njega zaljubila jer je zreo muškarac i odličan u krevetu. Nitko novac ne spominje. Doduše, ni svim muškarcima nije lako. Nema šanse da umirovljeni sedamdesetogodišnji vozač lokalnog autobusa oženi curu u dvadeset i petoj. I o tome bi novine odmah pisale, ali se to još nikad i nigdje nije dogodilo. Da takvih slučajeva ima, testirali bi poslovnu sposobnost djevojke i sigurno bi joj je oduzeli a nju smjestili u ustanovu zatvorenoga tipa. Zapamti, kćeri, mi žene moramo biti oprezne u svim godinama. Kad smo

zaljubljene, posebno. Zato sirota Meril nije iskočila iz auta i otrčala Klintu. Sve joj se ovo motalo po glavi, nije čudo da je ostala u onom kamionu. Ali je zato u miru i tišini, dok bi djeca i muž spavali, pisala priču o svom životu ovako kako ja pišem o svom. Tebi će biti drago kad ovo budeš čitala. Nitko za moju priču ne zna iako živimo u malom gradu a i pjevamo u malom zboru. Kćeri moja, mrtva ti sretna poručujem, više mi vrijedi jedan dodir Lovrine ruke nego sto godina života sa tvojim ocem. Kad me pogleda, kad svojim dlanom poklopi moj, kad u kafiću „Cukarikafe“ gledamo vodu iz vodoskoka, dječicu kako šaraju po ploči, mlade majke s bebama u rukama, pomislim da je život tek pred nama, a debele, tamnoplave žile na našim rukama baš mi ništa ne poručuju. Ja sam kukavica, kukavica i kukavica. U kamionu sam, ali sam ipak bolje prošla od Meril. Imam i Klinta i muža iako je to jako naporno. Tvoj otac mi, bilo bi mi strašno neugodno reći ti to oči u oči, i dandanas jednom u tri mjeseca zna narediti da kleknem, pa otkopča šlic, ja i dandanas obavim što moram. Lovri to ne bih ni mrtva priznala, ali to je život. Možda vi mlade žene klečite rjeđe, možda ti nikad nisi kleknula. Kćeri moja, ništa o tebi ne znam.

Tečaj za informatiku za ljude u zlatnim godinama

Draga Ana, nije bilo komplicirano. Ušla sam u prostoriju i rekla kako se zovem. Ja se zovem Antonija Pavić ali me svi zovu Pavica. Cura, mislim da se zove Sandra, mi je rekla, kompjutera se ne treba bojati, neka se okrenem oko sebe, ako imam unuke znam o čemu govori, neka vidim kako to njima ide, ja nisam gluplja od njih, kompjuter je programiran za ljude s kvocijentom inteligencije sto i manje, inače ga nitko ne bi kupio, neka se opustim, vidite koliko nas ima. Bilo nas je pet, možda šest. „Koliko se plaća?“ „Ništa, sve plaća Udruga Zlato i tamjan, mi želimo da naši građani u zlatnim godinama provode svoje slobodno vrijeme u zdravlju i veselju.“ Nisam joj rekla da mi se želudac okreće kad čujem da smo ja i moji vršnjaci u zlatnim godinama i nisam je pitala da li bi se sa mnom mijenjala, ja njoj moje zlato, ona meni svoje gole, tvrde sise. Od starijih ljudi se ne očekuju takva pitanja, zato sam se samo nasmiješila, onako kako se inače smiješe žene u zlatnim godinama. Ona mi je rekla da se držim dobro i da izgledam izvrsno. Ni to ne

volim. Kad sam bila mlada, nitko mi to nije govorio. Da sam hrabra, bila bih tamo pred svima spustila hlače pa joj pokazala ispucale kapilare, kutijicu punu lijekova, svaki sat pijem nešto drugo, tamnosmeđe mrlje na rukama, obješene nadlaktice i podlaktice... Kažem, smiješila sam se jer se od staraca ne očekuje ništa osim mirenja sa drskošću mladih. Na tečaju nisam mnogo naučila jer nisam ni željela naučiti bogzna što. Znam pisati pismo kćeri, poslati mejl i na Jutjubu gledati kako konj ima spolni odnos sa kobilom. To sam vidjela jučer. Nisam namjerno kliknula na toga konja i na tu kobilu jer ja ne znam namjerno kliknuti ni na šta, ali mi se ukazao taj konj koji je među nogama imao spolni organ, starci ne smiju reći kurac, dugačak poput sablje, stavio ga je u kobilu koja je mrtva hladna gledala preko drvene ograde u daljinu. Oko konja su se motali neki ljudi, vjerojatno vlasnici konja ili kobile ili i jedni i drugi, i čekali da konj svoje obavi pa da odu nekamo nešto popiti i platiti. Vlasnik konja vlasniku kobile ili obrnuto. Ne znam puno o životinjama. Čini mi se da se konj koji ima upotrebljiv spolni organ zove ždrijebac, ali nisam baš sigurna. Ako se budem bavila baš svakom sitnicom, nikad neću do kraja napisati priču o svom životu. Mogu čitati novine na internetu bez problema, to mi puno znači iako tamo nema osmrtnica, ali znam što se dešava, a ne moram za to platiti svaki dan pitaj boga koliko kuna. Vezano za one konje pročitala sam da sedamdeset i osam posto žena nikad ne doživi orgazam nego gledaju u daljinu kao ona kobila a da sedamdeset i dva posto žena to ne kaže svome partneru. Zato je američki list za mlade žene „Kozmopolitan“, uvijek ga listam kod frizerke, odlučio da će se jedan dan u godini zvati Dan O kada će sve žene svijeta morati

doživjeti veeeeeliki orgazam. Amerikanci stalno brinu o dobrobiti ljudskoga roda. Zaboravila sam koji će to biti dan. I ovo nemoj krivo shvatiti. Nikad nisam razmišljala da li si ti sa svim onim muškarcima doživjela orgazam. Žao mi je što smo uvijek jedna drugoj bile daleko. Da se opet rodim, ne bih te rodila. Djeca su bezuvjetna ljubav i doživotna robija.

Pripreme za dan kada će svirati gospodin u crnom

Draga Ana, tvoj otac i ja upoznali smo se prije sto godina, nikad ti nisam ispričala detalje. On je bio pomorac, ja sam prodavala brodske karte. Mi smo se vjerali. Jednom se iskrcavao s broda u riječkoj luci, potrčala sam mu u zagrljaj a on je odložio torbu i digao me u zrak. Otišli smo pješke do Crkve Majke Božje na Trsatu jer je onda tamo bio veliki park. Danas je krasan perivoj. Naravno da znaš da je tamo perivoj, ali ne znaš koliko se meni sviđa i nisam sigurna da si ikad tamo bila. Svakih deset metara je pločica sa slikom prekrštenog psa. To je jedino mjesto na Trsatu na kome se ne može ugaziti u debelo pasje govno. U tom perivoju je kip papi Vojtili. Meni je taj papa bio drag jer je bio krhak i u još zlatnijim godinama od mene ali pun energije. Zato mi je žao što danas u Trsatskom perivoju postoji njegov kip. Papa tamo izgleda grozno. Ogromna ramena, ruke poput šapetina, glavu ima kao mastif, imao ga je pokojni slovenski predsjednik Drnovšek. S njim se slikao i Klinton, toliko je taj pas bio fenomenalan. Znam sve o njemu jer

sam jednom sa zborom i Lovrom bila u Logarskoj dolini, tvoj je otac bio na brodu. Lovro i ja smo ležali u istom krevetu, ali samo smo se držali za ruke i osjećali krivima što varamo jadnu Anku, o kojoj su brinule njena sestra i još dvije gospođe. Svaka je naplaćivala trideset kuna po satu. Ili je ona noćna ipak pedeset. Skupo je danas biti nepokretan u Hrvatskoj. Pa sam ja toga psa češkala po glavi dok je on veliku jezičinu držao u ogromnoj padeli. Svi su se turisti s njim slikali a baš ih je bilo briga za Drnovška. I još smo čuli da je Klinton posjetio Sloveniju samo zbog toga danas pokojnoga psa koji se zvao Artur. Vidiš kako se lako s ljubavne priče skoči na psa i padelu i njegov veliki jezik. Vraćam se na početak. Prije sto smo godina, moj vjerenik, tvoj otac, i ja otišli u park pokraj Crkve Majke Božje Trsatske, tada tamo nije bilo Mastifa i otišli smo do jednoga grma. Gdje je onda bio grm danas je bista pokojnom Stepincu. Na svoje sam uši čula, prije jedno deset dana, kako mlada majka objašnjava djevojčici da to što ona vuče za nevjerojatno dugačak, tanak nos nije Pinokio nego „barba Stepinac“. Pitam se zašto kipovi nikad ne liče na ljude na koje bi nas morali podsjećati. Baš tamo, baš tamo gdje je danas kip blaženome Stepincu, ja sam prije pedeset i dvije godine legla na travu, moj mi je vjerenik skinuo gaće i ja sam mu se predala dušom i tijelom. Dok se tvoj otac, raskopčanih hlača, tresao kao pas na kiši, ja sam poput one kobile gledala preko ograde u daljinu. Zašto se do danas nisam maknula s mjesta, ne znam, a ne zna ni onih sedamdeset osam ili devet posto ostalih kobilica. Nisam ostala u drugom stanju jer su pomorci znali kako zaštititi poštene djevojke, pa sam se udala u bijelom i imala sam dugački veo i išli smo na bračno putovanje tatinim

brodom do Trsta i nazad. Za vrijeme toga putovanja često sam gledala u daljinu preko ograde, ali tada nije bilo anketa i nitko nama ženama nije govorio da imamo pravo na Dan Velikoga O. Mi žene koje nismo uvijek bile „zlatne“ nismo međusobno razgovarale o orgazmu i ljubavi. Rađale smo djecu i brinule da svi u kući budu čisti i siti jer su djeca i muževi bili naše slike. Zato sam ja uvijek mužu govorila da pere vrat a okovratnik košulje bih mu, prije nego bih je ubacila u vruću, pjenušavu vodu, namazala sapunom. Košulje su se nekad nosile tjedan dana. Danas mu okovratnike košulja umačem u veniš. Tvoj se otac ne voli prati kao ni većina muževa mojih prijateljica. Imena svih naših muškaraca koji se peru sve znamo napamet. Ja i Lovro se tuširamo svaki put kad sa zborom otputujemo nekamo, uvijek spavamo u istoj sobi, ali nas nitko ne bi izdao jer se svi boje maestra. Maestru je svaki glas dragocjen, moj posebno, da slučajno tvoj otac dozna da Lovro i ja spavamo skupa zabranio bi mi pjevanje pa naš zbor ne bi dobio prvu nagradu na natjecanju zborova našega okruga. To što se Lovro i ja peremo ne znači da smo bolji ljudi, a i ne peremo se zbog seksa jer je on vjeran svojoj ženi a ja svome mužu. Mi samo ne volimo kiselkasti miris starosti. Tvoj je otac bio svinja, o tome ću nešto kasnije. Već sam ti napisala, opsjednut je smrću. Zato mi je mjesecima spominjao odvjetnicu i kako su djeca krpelji i kako ću ja ostati na cesti kad on umre, bez kuće i kućišta, i kako ti jedva čekaš da nas ne bude. I naš Toni jedva čeka da našu konoibu pretvori u teretanu. I kako bi bilo bolje da te nikad nismo imali jer bismo danas živjeli u miru i veselju. Ne bismo strahovali od podjele naše muke. On misli da nije fer da u Hrvatskoj djeca nakon smrti roditelja imaju

pravo na nužni dio. Djeca su zvijeri koje samo čekaju kako će na ostavinskoj raspravi živoj majci ili živome ocu zarići očnjake u grlo i pritom se međusobno pobiti. Ja sam mu rekla da mi imamo samo tebe, da si ti uvijek bila dobro dijete, da o kakvim krvavim očnjacima on govori. Uzalud. I još sam mu rekla da bi bilo dobro da Toni ima teretanu u svom domu, da ne izlazi na hladan zrak mokre glave, već ima problema sa sinusima, da trenira doma lijepo bi bio u toplome i zdrav. Toni je krasno dijete. Uzalud. Zvijeri, očnjaci, zvijeri, očnjaci i tako svaki božji dan. Ovo ti ne bih smjela reći, ali hoću, da bolje razumiješ moju muku, pitao me zašto smo te imali kad smo mogli uživati u miru nebeskom a ne stalno strahovati kojeg ćeš muža ostaviti i da jadni naš Toni s takvom materom. Rekla sam mu da si ostavila samo jednog muža, a on je rekao da je to samo početak iako je od tvoje rastave prošlo sto godina. Bila sam jako ljuta pa sam ga pitala zašto misli da je bolje imati jednog muža nego dva. On je odgovorio da je bolje imati dvije žene nego jednu i da sam mu upropastila život i još me pitao zašto se s njim svađam kad sam i ja sto puta rekla, da se još jedanput rodim da nikad više ne bih imala djece. To sam rekla i iza toga stojim, što ne znači da ne volim tebe i Tonija. Samo, podignuti djecu je jako naporno, sva-ka njihova bol je i tvoja bol, to traje do vijeka, a ja više sa bolovima ne mogu na kraj. Kad na ovome svijetu imaš samo sebe, onda si i samom sebi jedina briga. Da se još jedanput rodim, ja ne bih imala ni muža, ali to tvome ocu nisam rekla. Na mene još ruku dignuo nije, ali nikad se ne zna. Sto sam mu puta rekla da si dobra i da si ti jedino dobro što sam od njega dobila. Tu bih stala pa ga pogledala a on je onda znao koliko je sati. I još bih mu rekla da

smo mi živjeli u blaženo doba za žene kad su se djeca mogla dobiti bez problema, a ne kao danas kada je trideset posto Hrvata neplodno a nitko ne zna zašto. Zato se žene sve češće udaju za mlađe, jer misle ako je mlađi da se u njegovim jajima ipak nešto kreće, što može biti istina ali i ne mora. Žene u nekim godinama požele djecu. Uvijek mi je bilo čudno, današnje žene šopaju se hormonima a njihovi partneri imaju u jajima spermice bez repa. Zašto oni ne jedu hormone? Preskoči ovo, žene u mojim godinama ne bi smjele postavljati ovakva pitanja. U moje vrijeme muškarcima su jaja bila krcata dječurlije, mi smo bile na pravom čudu, da sam rodila sve koje sam nosila... Srećom, abortusi su bili besplatni i nitko te nije ništa pitao. Ni muž ni doktor. Tata i ja ostarjeli smo preko noći i ti imaš neku godinu, svi naši prijatelji umiru, djeca im odlaze notar na ostavinsku raspravu i onda bude krvi do koljena. Sigurna sam da ti nisi poput njih, ali ti otac ne vjeruje. Zato jer „muškarce mijenjaš kao košulje“. Rekla sam mu: „Ako naša Ana mijenja muškarce onoliko često koliko ti košulje, možemo je slobodno zvati Sveta Ana.“ Neću lagati, htjela sam mu to reći, trebala sam mu to reći. Ali ja sam Primorka, žena koja nikad ne silazi sa kamiona dok kiša pada a Klintu mokre dlake pokrivaju oči, zato sam onoga dana na pokrivenoj terasi bez komentara slušala šta mi tvoj otac govori. Sto puta je rekao da je naša kuća velika, da ima dva stana, da u slučaju ne daj bože netko bi se mogao njemu useliti, imamo i garažu i konobu, u stan bi mogla doći ti, u garažu Toni, konoba bi postala teretana, on pod stare dane ne bi imao ni trenutka mira i više nikad ne bi bio svoj na svome a sve je to on zaradio krvavo tukući more. Dok je govorio, sebi sam skuhalo kamilicu a njemu sam u

kavu ulila malo rakije. Tvoj je otac uvijek volio potegnuti, što ne znači da se valjao po cesti. Bio je pomorac do svoje šezdeset i osme. Ne bi bio kapetan na strancu da je bio pijanac. Mislila sam da će ga rakija omamiti, bio mu je otvoren pogled na vrt, nadala sam se da će govoriti o pepelu, prosipanju, pogrebu i trubi. Uzalud. Rekao mi je: „Moramo ozbiljno razgovarati.“

Doživotni ugovor i lešinarski ugovor

Draga Ana, sjedili smo u hladu i pili. „Puno sam stariji od tebe, mogu danas a mogu i za godinu dana, moram te nekako zaštititi. Imam sedamdeset i šest a to su lijepe godine. Kad umrem, baci pepeo pod one šipke da ne budem daleko od tebe, na grobu neka mi svira 'Karoca gre, neka gre' i nemoj okolo govoriti kamo si prosula pepeo jer to nije dozvoljeno. Platila bi globu. Neki oteju da in se popel hiti va more, ma mane je mora pun kurac!“ „Ne psuj“, rekla sam i još sam rekla: „Nemoj tako. I ja mogu za godinu dana, a mogu i danas. Ni ja nisam zdrava. Pitala sam doktora koliko mi još ostaje, ne osjećam se dobro u zadnje vrijeme.“ To sam govorila često da ne bih jednom u dva ili tri mjeseca morala kleknuti i dudlati satima. I ti si žena i supruga pa možda znaš o čemu govorim, ne bih htjela ići u detalje. Imam lošu protezu, ja mislim broj manju, pa je to za mene veliki napor. „Pitala sam doktora koliko mi još ostaje, on mi je rekao, draga gospođo, danas jesmo, sutra nismo, da ste mlada i da pijana vozite motor rekao bih